

5 Kasım 2021, Strazburg

AVRUPA HÂKİMLERİ DANIŞMA KONSEYİ (CCJE)

24 No'lu CCJE Görüşü: Yargı Kurullarının Gelişimi ve Bağımsız ve Tarafsız Yargı Sistemlerindeki Rolü

KISIM A. Giriş ve 10 No'lu CCJE Görüşü (2007)

I. Giriş: İşbu Görüşün kapsamı

1. Yargı, hukukun üstünlüğü ile yönetilen demokratik bir devlette üçüncü güç olarak temel bir rol oynar.¹ Modern bir devlette ve birbiriyle git gide daha bağlı hale gelen bir Avrupa ortamında bu rolü yerine getirebilmek için yargının, hâkimlerin davalar hakkında yalnızca yasalara bağlı kalarak tam bağımsız bir şekilde karar verecek şekilde örgütlenmesi gerekmektedir. Kamunun bu yargı kararlarının böyle bir bağımsızlık içerisinde alındığına itimat edebilmesi için dış etki ve baskılara maruz kalındığı izlenimi vermektan dahi kaçınılmalıdır.²
2. Hukukun üstünlüğü tarafından yönetilen demokratik bir devlette bağımsız yargı bir gerekliliktir. Hepsinde olmasa da çok sayıda üye Devlette yargının bağımsızlığını savunmakla yükümlü olan kuruluş Yargı Kuruludur. CCJE 2007 yılında toplum hizmetinde Yargı Kuruluna dair 10 No'lu Görüşü (2007) kabul etmiştir. Hâkimlerin Magna Carta'sı³ ve örneğin Venedik Komisyonu⁴ tarafından geliştirilen uluslararası standartlar

¹ Bk. 18 No'lu CCJE Görüşü (2015).

² Avrupa Birliği Adalet Divanı (CJEU), C-83/19 ve diğerleri, 18.5.2021, madde 196-197, 205, 207, 212, 231, 236.

³ CCJE Hâkimler Magna Carta'sı (2010), madde 13.

⁴ Venedik Komisyonu, Hukukun Üstünlüğü Kontrol Listesi E. 1 iv-ix; Yargı sisteminin bağımsızlığına ilişkin rapor, CDL-AD(2010)004 madde 32; CDL-AD(2007)028, madde 29.

da bu Kurulların⁵ önemini vurgulamıştır. O zamandan beri bazı üye Devletler Yargı Kurulları oluşturmuş ya da var olan Yargı Kurullarını güçlendirmiştir.⁶ Fakat son yıllarda yaşanan gelişmeler bu belgelerde yer alan prensiplerin ve standartların da sorgulanmasına sebep olmuştur.⁷ Bu gelişmeler 10 No'lu Görüşte ifade edilen prensipleri yeniden tasdik etmeyi ve gerektiğinde bunları yargı kurumlarına zarar veren güncel siyasi olaylar ve Avrupa Mahkemelerinin içtihadı ışığında tamamlamayı gerekli kılar.⁸

3. Fakat anayasalarda ve uluslararası standartlarda belirtilen detaylı kurallar bile tek başına bu prensipleri hayata geçirmek ve yüksek meslekî standartlara göre işleyen bağımsız ve tarafsız bir yargıya erişmek için yeterli olmayacaktır.⁹ Yargının, hükümetin diğer kollarının, siyasetçilerin, medyanın, sivil toplumun kâğıt üzerindeki kuralları toplumun yararına yönelik olarak yargı bağımsızlığına duyulan güvene¹⁰ çevirmek için uzun vadede yargı içerisinde profesyonelliği, şeffaflığı, etiği arttırmak için beraber çalışmaları gerekmektedir. Hukukun üstünlüğü tarafından yönetilen demokratik bir devlet için gerekli bir temel olarak yalnızca yargının değil herkesin bu değerleri korumaya müdahil olması gerekmektedir. Yargı Kurullarının kamunun çıkarına hesap verebilir¹¹ ve şeffaf bir biçimde sağlanan kusursuz çalışmalar aracılığıyla kamunun güvenliğini kazanmak için üzerlerine düşeni yapmaları gerekmektedir.
4. CCJE bu Görüşün hazırlanması için üye Devletlere gönderilen anket sorularına verilen yanıtlardan üye Devletler arasında yalnızca yargının örgütlenmesi konusunda değil aynı zamanda Yargı Kurulu olarak adlandırılan kuruluşlar arasında büyük çeşitlilik bulunduğunu kaydetmiştir. Bu Kurullar örgütlenme, oluşum ve yükümlülükleri bakımından farklılık göstermektedir. Bazı Kurullar hâkim ve savcılardan sorumlu iken bazı Kurullar hâkimlerin seçim ve terfi süreçleri ya da mahkemelerin oluşumu aracılığıyla mahkeme kararları üzerinde büyük etkiye sahip olabilecek yetkiler kullanmaktadır. Bu Kurulların diğer kararları dolaylı yoldan etkiye sahiptir ve bu kararlar arasında mahkeme binalarının bakımlarının yapılması, bütçe ve bilgi ve iletişim teknolojileri gibi

⁵ Akademik çalışma için bk. 2018'de yayımlanan German Law Dergisi Yargı Kurulları Özel Sayısı, Jessica Walsh, Arjantin'de Alt Mahkemelerin Kaldırılması ve Yargı Kurulları, 2019; Giuseppe Ferrari, Mahkeme İdaresi International Dergisinde yayımlanacak; Sanders/von Danwitz German Law Dergisi 19(2018) 769.

⁶ AB: Hukukun Üstünlüğü Raporu 2020, COM(2020) 580 nihai İNG, sf. 8-10.

⁷ AB'deki gelişmelerle ilgili olarak bk: Hukukun Üstünlüğü Raporu 2020, COM(2020) 580 nihai İNG, sf. 10-12; CCJE Büro, Avrupa Konseyi üye Devletlerinde yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin rapor (2019), CCJE-BU(2020)3, sf. 20-24.

⁸ Bu olaylar ilgili olarak bk. 2020 Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği Raporu 2021 Bölüm 1; bk. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz*, 6. 11. 2018, madde 144; *Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda* ([Büyük Daire], no. 26374/18, 1 12. 2020; *Xero Flor w Polsce/Polonya*, 7.5.2021 – 4907/18, madde 243-251; Avrupa Birliği Adalet Divanı İçtihadı (CJEU), *ASdJP v. Tribunal de Contas* 27.2.2018 – C 64/16, madde 42-45; *Avrupa Komisyonu/Polonya*, 24.6.2019 – C 619/18, madde 71-73; *A.K./Krajowa Rada Sadownicta*, 19.11.2019, - C 585/18, C-624/18, C-625/18, madde 120-122. CJEU, *Avrupa Komisyonu/Polonya*, 24.6.2019 – C 619/18, madde 74, 75; CJEU, *A.K./Krajowa Rada Sadownicta*, 19.11.2019, - C 585/18, C-624/18, C-625/18, madde 123, 133-134; *VQ /Land Hessen*, 9.7.2020 – C2727/19, madde 54; *Repubblika Il-Prim Ministru v. WY*, 20.4.2021 – C-896/19; C-83/19 ve diğerleri 18.5.2021.

⁹ Venedik Komisyonu, taslak yeni anayasaya ilişkin İvedi Ara Görüş, 11 Aralık 2020, Bulgaristan, CDL-AD(2020)035 madde 37.

¹⁰ Bk. Venedik Komisyonu, taslak yeni anayasaya ilişkin İvedi Ara Görüş, 11 Aralık 2020, Bulgaristan, CDL-AD(2020)035 madde 37; ayrıca bk. Holmøyvik/Sanders, Avrupa Yargıları için Stres Testi: Avrupa Anayasa Hukuku Yıllığı 2019, 287-310.

¹¹ CCJE Hâkimler Magna Carta'sı (2010), madde 13.

mahkemelerin düzenlenmesiyle ilgili kararlar bulunmaktadır¹². CCJE üye Devletler arasındaki çeşitliliği farklı ulusal anayasaları, yasal kültürleri ve tarihi yansıtımalarından ötürü memnuniyetle karşılamakta ve spesifik bir model önermeyi istememektedir.

5. İşbu Görüş yürütme ve yasamadan bağımsız olan ya da otonom olan ve adaletin bağımsız bir biçimde yerine getirilmesinde yargıya destek konusunda nihaî sorumluluğu alan üye Devlet ulusal kurumlarıyla ilgilidir. Bu Görüşte bu kurumlar Yargı Kurulları olarak adlandırılmaktadır.¹³ Mevcut olduğunda Yargı Kurulu, beklentilerden fazlasını karşılayacak şekilde organize edilmeli ve oluşturulmalıdır. Buna ek olarak yargının rolünü ve hâkimlerin diğer devlet güçlerinden bağımsızlığını koruma, destekleme ve geliştirme işlevlerini de görmelidir.
6. İşbu Görüş başta 10 No'lu Görüş (2007) olmak üzere daha önceki CCJE Görüşleri, CCJE Hâkimler Magna Carta'sı (2010) ve özellikle Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı (1998) ve Bakanlar Kurulunun bağımsızlık, etkinlik ve sorumluluklar üzerine CM/Rec(2010)12 Sayılı Tavsiye Kararı (bundan böyle 4 "CM/Rec(2010)12 Sayılı Tavsiye Kararı" olarak anılacaktır) olmak üzere Avrupa Konseyinin ilgili belgeleri temel alınarak hazırlanmıştır. CCJE Çalışma Grubu Nuria Diaz Abad (Avrupa Yargı Kurulları Ağı (ENCJ) eski başkanı, İspanya Yargı Kurulu) ve Kees Sterk'in (ENCJ eski başkanı, Hollanda Yargı Kurulu eski üyesi) katkılarından ortak bir seminerde geniş ölçüde faydalanmıştır. Ayrıca bu Görüş, CCJE üyelerinin Yargı Kurullarının gelişimi ile bu Kurulların bağımsız ve tarafsız yargı sistemlerindeki rolüne ilişkin olarak sorulan anket sorularına verdikleri yanıtları ve bu yanıtların özetleriyle Avrupa Konseyi tarafından atanan CCJE Bilimsel Uzmanı Prof. Dr. Anne Sanders (Bielefeld Üniversitesi, Almanya/Bergen Üniversitesi, Norveç) tarafından hazırlanan ön taslağı da hesaba katmaktadır.

II. Başlangıç noktası olarak 10 No'lu CCJE Görüşü (2007)

7. İşbu Görüş 10 No'lu Görüşünü (2007) tekrardan teyit etmekte ve sözkonusu Görüşü tamamlamaktadır. Bu sebepten ötürü 10 No'lu Görüş (2007) tarafından önerilen başlıca prensipler işbu Görüş için başlangıç noktası teşkil etmektedir ve bütünüyle alıntılanmaktadır.
8. CCJE toplum hizmetinde Yargı Kurulu konulu 10 No'lu Görüşünde şunları tavsiye eder:

A. Genel olarak:

a) Hukukun üstünlüğü tarafından yönetilen ve böylelikle güçler ayrılığı prensibine saygı gösteren bir devlette temel unsur olarak hâkimlerin bağımsızlığının korunması için görevlendirilen Yargı Kurulu gibi spesifik bir organ kurmak önemlidir;

b) Yargı Kurulu hem yargı kurulunun hem de hâkimlerin bağımsızlığını korur ve aynı zamanda adalet sistemine olan kamu güvenini güçlendirmek için AİHS'nin 6. maddesinde tanımlandığı üzere adaletin etkililiğini ve kalitesini garanti altına alır;

c) Yargı Kurulu anayasal bir metinde ya da buna eşdeğer bir metinde bu Kuruldan bahsedilmesi yoluyla yasama ve yürütme lehine olacak şekilde otonomisinin kısıtlanması riskinden korunmalıdır.

¹² Bk. 10 No'lu CCJE Görüşü (2010), madde 43-47.

¹³ Bu tanımlama ENCJ tarafından kullanılmıştır: <https://www.encj.eu/index.php/>.

B. Yargı Kurulunun oluşumu:

a) şahsi çıkar, kendini kayırma ve yandaş algılardan uzak durmak ve toplumdaki farklı bakış açılarını yansıtmak için Yargı Kurulunun bazı özel görevler tamamı hâkimlerden oluşan bir heyete verilse de büyük çoğunluğunu hâkimlerin oluşturduğu karma bir oluşuma sahip olması gerekmektedir. Yargı Kurulu yalnızca hâkimlerden oluşabilir;

b) hâkim olsun ya da olmasın, aday üyeler yeterlik, deneyim, yargı hayatı ve bağımsızlık kültürü anlayışı temelinde atanır. Ayrıca hâkimlerin aktif siyasetçi veya yürütme ya da yasama üyeleri olmamaları gerekmektedir;

c) hâkim üyeler siyasi otoriteler ya da yargı hiyerarşileri tarafından herhangi bir müdahale olmaksızın meslektaşları tarafından yargının en geniş şekilde temsil edilmesini sağlayacak yöntemlerle seçilmelidir; hâkimlerin seçimi için doğrudan seçim yöntemi kullanılırsa Yargı Kurulu kamunun adalet sistemine olan güveni bakımından herhangi bir tehlikeyi asgari düzeye indirmek için kurallar yayımlamalıdır;

d) hukuk deneyimi bulunan ya da bulunmayan hâkim olmayan üyelerin atanması görevi siyasi olmayan otoritelere emanet edilmelidir; fakat bu kişiler Parlamento tarafından seçilirlerse seçilen kişiler Parlamento üyesi olmamalıdır, önemli muhalefet desteği gerektirecek şekilde nitelikli çoğunluk tarafından seçilmelidirler ve Yargı Kurulunun genel oluşumunda toplumun farklı kesimlerinin temsil edilmesini sağlayan kişiler olmalıdırlar.

C. Yargı Kurulunun işleyişi:

a) üyelerin görev süreleri tam zamanlı olmalıdır fakat mahkeme pratiğinden kopmamalarını sağlamak amacıyla sayı ve zaman bakımından kısıtlı olmalıdır; üyelere (hâkim üyeler ve hâkim olmayan üyeler) bağımsızlıkları ve tarafsızlıkları konusunda garanti verilmelidir;

b) Yargı Kurulu kendi bütçesini yönetmelidir ve en ideal biçimde bağımsız bir işleyişe müsaade edecek şekilde finanse edilmelidir;

c) Yargı Kurulunun bazı kararları gerekçeli olmalı ve bağlayıcı gücü bulunmalı ve adlî temyize tabi olmalıdır;

d) adalet sistemine olan kamu güveninin temel unsuru olarak Yargı Kurulu eylemlerinde şeffaf bir biçimde hareket etmeli ve adalet sisteminin işleyişini geliştirmek için alınması gereken tedbirleri belirten periyodik raporlama aracılığıyla hesap verebilir olmalıdır.

D. Yargı Kurulunun yetkileri:

a) Yargı Kurulunun yargı bağımsızlığının ve adaletin etkinliğinin korunmasını ve geliştirilmesini amaçlayan çeşitli görevleri bulunmalıdır; ayrıca görevlerini gerçekleştirirken Yargı Kurulunda herhangi bir çıkar çatışması ortaya çıkmadığını garanti altına almalıdır;

b) Yargı Kurulu tercihen hâkimlerin seçim, atama ve terfi süreçlerinde yetkili olmalıdır; bunlar yasama ve yürütmeden mutlak bağımsızlık içerisinde gerçekleştirilmeli, hâkimlerin seçim kriterleri konusunda da tam şeffaf olunmalıdır;

c) Yargı Kurulları adaletin kalitesinin değerlendirilmesine ve hâkimlerin çalışmalarının etkililiğini garanti altına alan tekniklerin uygulanmasına aktif olarak müdahil olmalıdır, fakat hâkimlerin değerlendirilmesinden görevli yargı organının yerine geçmemelidir;

d) Yargı Kuruluna etik konularında yetki verilebilir; ayrıca Yargı Kurulu mahkeme kullanıcılarının şikâyetleriyle de ilgilenebilir;

e) Yargı Kuruluna eğitim faaliyetlerini organize etme ve denetleme görevi verilebilir fakat eğitim programlarının geliştirilmesine ve uygulanmasına ilişkin sorumluluk eğitim merkezine aittir, Yargı Kurulu meslek öncesi ve meslek içi eğitimin kalitesini garanti altına almak için bu eğitim merkeziyle işbirliği yapmalıdır;

f) Yargı Kurulunun Adalete ayrılan bütçeyi müzakere ve idare etme konusunda geniş mali yetkileri ve adalet kalitesinin daha iyi olması için çeşitli mahkemelerin idare ve yönetimine ilişkin yetkileri bulunabilir;

g) Ayrıca Yargı Kurulu adaletin imajının geliştirilmesi ve korunmasında rol oynama konusunda uygun kuruluş olabilir;

h) Yargı üzerinde etkisi olma ihtimali olan (örneğin yargı bağımsızlığı) veya vatandaşların adalete erişimi azaltabilecek tüm mevzuat tasarıları Parlamentoda görüşülmeden önce Yargı Kuruluna danışılmalıdır;

i) Avrupa seviyesinde ve uluslararası seviyede farklı Yargı Kurumlarıyla işbirliği desteklenmelidir.”

KISIM B. 10 No’lu CCJE Görüşünü (2007) tamamlama ve yeniden tasdik etme

I. Yargı Kurulunun meşruiyeti ve hesap verebilirliği

9. Bazı üye Devletlerde Yargı Kurullarının meşruiyeti, işlevleri, oluşumu ve hesap verebilirliği sorgulanmış ve bu durum kanunda değişikliklere sebep olarak bu Kurulların yetkilerini, oluşumunu, yetkilerini ve işlevlerini etkilemiştir. Tüm Kurulların meşruiyeti, hukukun üstünlüğünü devam ettirme konusunda en önemli noktadır. Bu sebepten ötürü CCJE kaynaklarının altını çizmek istemektedir. CCJE daha öncesinde yargı gücünün meşruiyetinin ve hesap verebilirliğinin birbirinden ayrılmaması gerektiğini açıklamıştır.¹⁴ CCJE hâkimlerin ve yargının meşruiyet kaynaklarını ikiye ayırır. *Resmî veya anayasal meşruiyet* ilgili üye devletin anayasasına ve kanuna uygun yargı atamaları tarafından oluşturulur.¹⁵ *Fonksiyonel meşruiyet* ise kusursuz çalışmalar, şeffaflık ve hesap verebilirlik vasıtasıyla oluşturulan kamu güvenini temel alır.¹⁶ Bu iki meşruiyet kaynağı Yargı Kurulları için de geçerlidir.

1. Yasal zemin ve kanun yolları dâhil olmak üzere meşruiyet

10. CCJE, Kurulun yasal zemininin ve ana unsurlarının anayasada ¹⁷ yükümlülükleri, bağımsızlığı ve meşruiyeti için yasal zemin olarak yer alması gerektiğini tekrardan ifade eder.¹⁸ Bunlar Kurulun oluşumu ve işlevlerinin yanı sıra yasama ve yürütmeden

¹⁴ Bk.18 No’lu CCJE Görüşü (2015), madde12-38.

¹⁵ Bk. 18 No’lu CCJE Görüşü (2015), madde 3-15.

¹⁶ Bk. 18 No’lu CCJE Görüşü (2015), madde 16-19.

¹⁷ 10 No’lu CCJE Görüşü (2007), madde 11; Venedik Komisyonu, Yargı Sisteminin Bağımsızlığına ilişkin Rapor, CDL-AD (2010)004 madde 22.

¹⁸ Hâkimlerin atama aracılığıyla resmî meşruiyeti için 18 No’lu CCJE Görüşü (2015) madde 14, 15.

bağımsızlık garantisiyle beraber üyelerinin teminatını içermelidir.¹⁹ Diğer detaylar yasa tarafından düzenlenebilir.

11. Fakat Kurulun bağımsızlığıyla ilgili olarak anayasada yer alıyor dahi olsa belirsiz taahhütler yeterli değildir. Her Yargı Kurulunun otonomisini korumak ve kendisini ya da yargıyı etkileyen kamu eylemlerini sorgulamak ve otonomisini korumak için etkili hukuk yollarına sahip olması gerekmektedir. Bu duruma Anayasa Mahkemesi ya da buna eşdeğer bir organ huzurunda işlem yapma hakkı örnek verilebilir. Ayrıca Yargı Kurulu ulusal ve uluslararası mahkemelerde eylemde bulunabilmelidir (mümkün olduğunda amicus curiae raporu sunma hakkı).

2. Hesap Verebilirlik

12. Anayasadaki bir düzenleme resmî bir meşruiyet kaynağı sunsa da bu yeterli değildir ve fonksiyonel meşruiyet ile tamamlanması gerekmektedir. Her Yargı Kurulu ve temsil ettiği yargı kusursuz şeffaf çalışma ve hesap verebilirlik aracılığıyla kamunun güvenini ve desteğini kazanmalıdır. Diğer güçlerle çatışma yaşandığı zamanlarda kamunun desteği en azından büyük ölçüde bu algılanan meşruiyete bağlı olacaktır.
13. CCJE, Yargı Kurulunun yargının şeffaf ve hesap verebilir şekilde çalıştığını garanti altına alma konusunda rol olması gerektiğini tekrardan ifade eder.²⁰ Buna ek olarak Yargı Kurulunun hesap verebilirliği tek başına fonksiyonel meşruiyetin önemli bir kaynağıdır.²¹ Kurul ne kadar fazla yetkiye ve sorumluluğa sahip olursa bu yetkileri kullanma konusunda hesap verebilir olması o kadar önemlidir.
14. CCJE *yargısal, cezalandırıcı ve -açıklayıcı hesap verebilirlik* arasında sadece hâkimler ve bütün olarak yargı bakımından²² değil Yargı Kurulları bakımından da ayırım yapar.

a. Yargısal hesap verebilirlik

15. Devletin diğer organları gibi Yargı Kurulu da kanunun üzerinde değildir. Bir Kurulun bazı kararları AİHM tarafından korunan hakları etkiler, örneğin hâkimlerin kariyerleriyle ilgili kararlar verildiğinde, kararlar gerekçeli olmalı ve hâkimlerin yargı denetimi hakkı bulunmalıdır.²³ Kurulun kararının hukukî dayanağı bağımsız bir mahkemede incelendiğinde Kurul sorumlu tutulur (*yargısal hesap verebilirlik*).²⁴ Kurulun kararlarını esas bakımından inceleyen mahkemenin tarafsızlığına ve bağımsızlığına (Kurulun kendisinden de bağımsızlığı) özel dikkat gösterilmelidir.²⁵

b. Cezalandırıcı hesap verebilirlik

¹⁹ Bk. BM Hâkimlerin ve Avukatların Bağımsızlığı Özel Raportörü Diego García-Sayán'ın raporu (2 Mayıs 2018), madde 42 – (https://digitallibrary.un.org/record/1637422/files/A_HRC_38_38-EN.pdf.)

²⁰ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 91-96.

²¹ 18 No'lu CCJE Görüşü (2015), madde 16'da bu meşruiyet şekli "fonksiyonel meşruiyet" olarak adlandırılmıştır.

²² 18 No'lu CCJE Görüşü (2015), madde 26-33.

²³ Bk. Venedik Komisyonu ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü, Yüksek Yargı Kurulu üyelerinin seçim (atama) süreçleri ve Yüksek Yargı Kurulu disiplin müfettişlerinin eylemleriyle ilgili bazı yasama tasarruflarında değişikliğe ilişkin taslak yasada bulunan Acil Görüş (Taslak yasa no. 5068) 5.5.2021 (CDL-PI(2021)004 (Ukrayna) madde 62, 75.

²⁴ 18 No'lu CCJE Görüşü (2015), madde 26.

²⁵ Bk. AİHM Volkov/Ukrayna kararı – 21722/11, madde 130; Denisov/Ukrayna – 76639/11 – madde 79

16. Yargı Kurulu üyeleri en yüksek etik standartlara uygun olarak yaşamalı ve eylemleri hakkında, uygun yöntemlerle gerektiğinde cezai yaptırımlarla cezalandırılmalıdırlar. Genel ceza hukuku kapsamında kovuşturmadan muaf olmamalıdırlar. Eylemlerinden sorumlu tutulabilen hâkimlerde olduğu gibi bu durum cezalandırıcı hesap verebilirlik olarak adlandırılabilir.²⁶ Fakat CCJE bu yöntemlerin, suiistimal edilmeleri durumunda Yargı Kurulunun bağımsızlığının ve işleyişinin bozulmasına müsaade etmeyecek şekilde düzenlenmeleri uygulanmaları gerektiğinin altını çizmek istemektedir.
17. Yargı Kurulları, yargı üyeleri ve yargı kökenli olmayan üyeleri²⁷ için profesyonel ve etik standartlar ve eksiklikleri soruşturmak için iç prosedürler geliştirmelidir. Üyelerin bu standartlara ve bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlük değerlerine göre hareket etmelidirler.²⁸ Üyelerin disiplin ve cezai yükümlülüğü cezalandırıcı hesap verebilirliğin önemli bir yönüdür. Temsil hakkı da dâhil olmak üzere üyelerin adil yargılanma haklarına saygı gösterilmelidir. Bu bağlamda alınan kararlar gerekçelendirilmelidir ve yargı incelemesine açık olmalıdır.

c. Açıklayıcı hesap verebilirlik

18. Her Yargı Kurulu, kararları ve işlemleri hakkında gerekçeler belirterek ve bu bakımdan hesap verebilir bir şekilde şeffaf olarak çalışmalıdır.²⁹ Buna *açıklayıcı hesap verebilirlik* denebilir. Ayrıca Yargı Kurulu eleştiri teşkil eden geri bildirimle açık olmalı ve sürekli olarak gelişmeye hazır olmalıdır. Hesap verebilirliğin bu şekli devletin diğer güçleriyle ve sivil toplumla olan diyalogda özel önem taşır.

II. Yargı Kurulunun görevleri, organizasyonu ve oluşumu

1. Yargı Kurulunun görevleri

19. CCJE, tek bir Yargı Kurulu modeli olmadığını kabul etmektedir. Fakat her Yargı Kurulunun yargının ve hâkimlerin bağımsızlığını savunacak yeterli becerisi bulunmalıdır,³⁰ böylelikle hâkimler yargının içinden ve dışından gelecek yersiz etkilere maruz kalmadan davalar hakkında özgürce karar verebilirler.³¹ Yargı bağımsızlığı, hâkimlerin seçilmesi, davaların atanması ve disiplin işlemleri gibi yargısal karar alma sürecinde etkisi bulunan kararlarda özel koruma gerektirir. Bu tarz sorumlulukları bulunduğunda Yargı Kurulu, bu kararların yargı bağımsızlığını koruyacak ve geliştirecek şekilde alındığını garanti altına almalıdır.

²⁶ 18 No'lu CCJE Görüşü (2015), madde 33.

²⁷ Bk. hâkimlere ilişkin bu standartlar için: 3 No'lu CCJE Görüşü, madde 8-50.

²⁸ Bk. Etik Kurulunun kuruluşuna ilişkin olarak: Venedik Komisyonu ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü, Yüksek Yargı Kurulu üyelerinin seçim (atama) süreçleri ve Yüksek Yargı Kurulu disiplin müfettişlerinin eylemleriyle ilgili bazı yasama tasarruflarında değişikliğe ilişkin taslak yasada bulunan Acil Görüş (Taslak yasa no. 5068) 5.5.2021 (CDL-PI(2021)004 (Ukrayna) madde.37-40.

²⁹ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 95.

³⁰ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 14.

³¹ Avrupa Birliği Adalet Divanı, *ASdJP/Tribunal de Contas* 27.2.2018 – C 64/16, madde 42-45; *Avrupa Konseyi/Polonya*, 24.6.2019 – C 619/18, madde 71-73; *A.K./Krajowa Rada Sadowicta*, 19.11.2019, - C 585/18, C-624/18, C-625/18, madde 120-122.

20. AİHM ve Avrupa Birliği Adalet Divanı hâkimlerin atanmalarının bağımsız bir yargı için büyük önem taşıdığına karar vermişlerdir.³² CCJE her zaman bu görüşte olmuştur.³³ Sonuç olarak atama ve terfi için likayat temelinde yeni hâkimlerin seçilmesi hayati önem taşıyan bir görevdir.³⁴ Bu görev sorumluluğu Yargı Kuruluna ait olduğunda, bağımsız ve hesap verebilir bir şekilde yerine getirilmesi gerekmektedir.³⁵ Hâkimlerin kariyerleriyle ilgili kararlar ilgili kararlar siyasetçilere veya diğer hâkimlere sadakat sebebiyle alınmamalıdır. Hâkimlerin seçimi ve terfileri veya mahkemelerin oluşumu aracılığıyla bu kararların mahkemelerin gelecekte alacakları kararlar üzerinde büyük etkisi bulunmaktadır. Bu sebepten ötürü kararları ve tavsiye kararlarını, çoğunluğunu hâkimlerin oluşturduğu kişiler tarafından alınması gerekmektedir. Fakat CCJE hâkim olmayan üyelerin hâkimler arasında kayırma ve kopyalama yaşanmamasına karşı bir teminat olarak bu kararlara müdahil olmalarını memnuniyetle karşılamaktadır.
21. Fakat Avrupa'da çok sayıda hâkim, hâkimlerin seçim ve terfilerine ilişkin kararların yalnızca liyakat temelinde alınmadığını düşünmektedir.³⁶ Bu yüzden Kurulların atamalar ve terfiler için etik kurallar ve mümkün olduğu ölçüde spesifik objektif kriterler temelinde çalışmaları ve her bir adayı, haklarındaki süreci gerekçeli kararla sonuçlandırarak şeffaf bir biçimde değerlendirmeleri hayati önem taşımaktadır. Haklarının yenildiğini düşünen hâkimlerin yargı incelemesi hakkı bulunmalıdır.³⁷
22. CCJE hâkimlerin güvenlik araştırmalarının oldukça zor bir süreç olduğunun zira bu araştırmaların siyasi bakımdan "istenmeyen" hâkimleri elemek için bir araç haline getirilerek kötüye kullanılabileceğinin altını çizmiştir.³⁸ Bu sürecin üye devletlerde gerçekleştirilmesi durumunda sorumluluğun bağımsız bir kuruluş tarafından üstlenilmesi gerekmektedir. Yargı Kurulları bu süreçte yargı bağımsızlığını koruma konusunda önemli bir rol oynamalıdır.
23. CCJE, Kurulun kendisinin güvenlik soruşturmasından geçmesi olasılığını kapsam dışı bırakmamaktadır. Fakat bu son çare olarak başvurulabilecek bir tedbirdir ve bağımsız bir organ tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
24. CCJE yargının geleceği için Bilgi Teknolojilerinin giderek artan önemine dikkat çekmektedir ve bunların bulunduğu yerde Yargı Kurullarının gelecekte bu alanda yargı bağımsızlığını yeterince koruma ve hâkimlerin çalışmalarının kalitesini güvenceye alma konusunda rol oynaması yönünde tavsiyede bulunmaktadır.³⁹

³² AİHM, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz*, 6. 11. 2018, madde 144; *Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda* ([Büyük Daire], no. 26374/18, 1 12. 2020; Xero Flor w Polsce/Polonya, 7.5.2021 – 4907/18, madde 243-251; Avrupa Birliği Adalet Divanı, *Avrupa Komisyonu/Polonya*, 24.6.2019 – C 619/18, madde 74, 75; Avrupa Birliği Adalet Divanı, *A.K./Krajowa Rada Sadownicta*, 19.11.2019, - C 585/18, C-624/18, C-625/18, madde 123, 133-134; *VQ/Land Hessen*, 9.7.2020 – C2727/19, madde 54; *Repubblica Il-Prim Ministru v. WY*, 20.4.2021 – C-896/19 , madde 53, 57: yargı bağımsızlığının korunmasında herhangi bir gerileme bulunmamaktadır: madde 61-64.

³³ 1 No'lu CCJE Görüşü (2001), madde 17-45.

³⁴ 1 No'lu CCJE Görüşü (2001); CCJE Hâkimler Magna Carta'sı (2010), madde 5.

³⁵ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 48-51, Venedik Komisyonu, Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Rapor, CDL-AD(2010)004, madde 32.

³⁶ ENCJ 2019 Hâkimlerin bağımsızlığına ilişkin anket, sf. 33-34.

³⁷ Bk. 17 No'lu CCJE Görüşü (2014).

³⁸ AİHM *Xhoxhaji/Arnavutluk* no. 15227/19; 21 No'lu (2018) CCJE Görüşü, madde 28, "aklanma" (lustration) terimi kullanılmıştır.

³⁹ 14 No'lu CCJE Görüşü (2011), madde 36.

25. CCJE 10 No'lu Görüşü (2007) ve Hâkimler Magna Carta'sı Yargı Kurullarının statüleri, organizasyonları, işleyişleri ve yargı kuruluşlarına ilişkin tüm konularda kapsamlı yeterliklere sahip olmasını önermektedir.⁴⁰ Kurula verilen yükümlülükler ve yetkiler ne kadar geniş olursa bağımsızlığına devletin diğer güçleri tarafından saygı gösterilmesi, yeterli kaynaklara sahip olması ve eylemleri ve kararları için hesap verebilir olması o kadar önemli hale gelmektedir.⁴¹ Güçlü bir Kurul yargıyı ve hâkimleri savunabilirken çok sayıda sorumluluk böyle bir Kurulun yargı içinden veya yargı dışından gelen siyasallaştırma hareketine karşı korunmasız hale getirmektedir. Kurulun mahkeme idaresine ilişkin konulara dair yetkisi bulunuyorsa yargının etkililiğini arttırmaya da kendisini adanmalıdır. Yargıyla ilgili yetkiler ve görevler Yargı Kurulunun sorumluluğunda değilse bunlar yargı organı ya da bağımsız bir organ tarafından idare edilmelidir.
26. CCJE, yargı üzerinde etkisi (yargının bağımsızlığı) olma ihtimali bulunan veya vatandaşların adalete erişimş konusundaki garantileri azaltan, tüm politikalar hakkında (önerilen mevzuat ya da taslak mevzuat da dâhil olmak üzere) parlamentoda görüşülmeden ya da yasama eylemi gerçekleştirilmeden önce, Yargı Kuruluna danışılması gerektiği konusundaki görüşünü yinelemektedir.⁴²

2. Yargı Kurulunun oluşumu

27. 10 No'lu Görüş (2007) hâlihazırda Yargı Kurulunun oluşumu ve üyelerinin ve başkanının yeterlikleri ve seçimi hakkında geniş çaplı tavsiyelerde bulunmuştur.⁴³ Bu Görüş bu prensipleri yeniden teyit etmek istemektedir. Kurulun üyeleri Kurulun ve yargının bağımsız ve etkili işleyişini destekleyecek şekilde seçilmeli ve siyasi etki, kişisel çıkar ya da kayırma algısından kaçınılmalıdır.⁴⁴
28. CCJE bazı üye devletlerdeki Yargı Kurullarında resen üyelerin de bulunduğu farkındadır. Resen üyelik, çok az sayıda durum haricinde kabul edilebilir değildir; örneğin, yüksek mahkeme başkanı resen üye olabilirken yasama ve yürütme üyeleri resen üye olamazlar.⁴⁵ Hâkim olmayan resen üye disiplin kararlarına katılamaz.
29. CCJE, Yargı Kurullarının çoğunluğunu meslektaşları tarafından seçilen hâkimlerin oluşturmasını önermektedir. Diğer üyeler Kurulların işlevlerine bağlı olarak eklenebilir. CCJE hukuk mesleğinden olmayan yargı dışı üyelerin de Kurulda bulunmasını önermektedir.⁴⁶ Hâkimlerin çoğunluğu teşkil etmesi gerekse de tercihen oy hakkı olan üyeler korporatizm riskini azaltarak toplumun farklı kesimlerinin temsil edilmesini garanti altına alır.⁴⁷ Yargı dışı üyelerin katılımı meşruiyeti artırabilir ve yargının “yalnızca avukat işi” olarak görülmesi algısıyla savaşıır. CCJE bu bakımdan 10 No'lu Görüşte (2007) yer alandan daha detaylı bir görüş benimsemektedir.

3. Yargı Kurulu üyelerinin ve başkanının seçimi

⁴⁰ CCJE Hâkimler Magna Carta'sı(2010), madde 13.

⁴¹ CCJE Hâkimler Magna Carta'sı (2010), madde 13.

⁴² 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 87.

⁴³ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 15-36.

⁴⁴ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 15, 16; hâkimleri seçen bağımsız organların önemiyle ilgili bk.: Avrupa Birliği Adalet Divanı, *A.K./Krajowa Rada Sadownicta*, 19.11.2019, - C 585/18, C-624/18, C-625/18, madde 137-138. C-619/18

⁴⁵ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 23, 26.

⁴⁶ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 22.

⁴⁷ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 32.

30. CCJE, üyelerin çoğunluğunun meslektaşları tarafından seçilen hâkimler olması ve böylelikle mahkemelerin,⁴⁸ cinsiyet çeşitliliğinin⁴⁹ ve bölgelerin mümkün olan en geniş şekilde temsil edilmesini sağlaması gerektiğini tekrardan ifade etmek istemektedir. Seçilmiş hâkimlerin iş yükleriyle uyumlu bir şekilde Kurulun faaliyetlerine katılabilmeleri gerekmektedir. Kurulda hâkim olmayan üyelerin bulunması durumunda bu üyelerin Kurulun faaliyetlerine katılmak için yeterli zaman ayırabilmeleri gerekmektedir.
31. Hâkim üyelerin Parlamento tarafından seçimle belirlenmesinden ya da yönetici tarafından seçilmesinden kaçınılmalıdır.⁵⁰ Bununla beraber yargı kökenli olmayan üyelerin parlamento tarafından seçilmesi kabul edilebilir olabilir. Alternatif olarak Baro Birlikleri gibi kuruluşlar tarafından seçim ya da aday gösterme ya da STK'lar tarafından aday gösterme de mümkündür.
32. Üyelerin seçim veya atama yöntemleri fark etmeksizin,⁵¹ bunun siyasi gerekçelerle yapılmaması gerekmektedir. Bununla beraber bir üyenin "siyasi bağlantılara sahip olmaması" gerekliliği fazla muğlak olabilir, bu sebepten ötürü parti üyeliğine ya da hükümette ve yasamada resmî görevler icra etmeye atıfta bulunulabilir.⁵² Yargı Kurulunun üyeleri başkalarının otoritesi ya da etkisi altında olmamalıdır.
33. Üyeler parlamento tarafından seçildiği zaman, muhalefeti dâhil etmek ve partiler arası işbirliği geliştirmek için nitelikli çoğunluğun zorunlu kılınması gerekmektedir.⁵³ CCJE böyle bir çoğunluk gerekliliğinin durumu çıkmaza sokabileceğinin farkındadır. Buna binaen, bu durumdan kurtulmak için bazı mekanizmaların uygulamaya konulmasını önermektedir.⁵⁴ Bu mekanizmaların gerekli çoğunluğu azaltmaktan kaçınması gerekmektedir zira bu durum çoğunluğun orta yolu bulma saiklerini azaltabilir. Bunun yerine, böyle bir mekanizma bağımsız bir seçimi garanti altına almalıdır ve bu mekanizma muhalefeti ihtiva edebilir ya da son elemeye kalmış adaylar arasından başka kuruluşların seçim yapması için çağrıda bulunabilir. Böyle bir model henüz CCJE'nin dikkatine sunulmamış olsa da adayların seçimi konusunda çıkmaza girilmesi durumunda hâkimler seçimlere müdahil olabilir.
34. Adaylar tarafından yürütülecek muhtemel kampanyalar da dâhil olmak üzere seçim süreci şeffaf olmalıdır ve adayların niteliklerinin, özellikle tarafsızlık ve dürüstlüğü⁵⁵ garantiye alındığından emin olunmalıdır. Boş kadrolar kamuya açık bir biçimde ilan edilmeli ve çeşitli bağımsız aday gruplarını desteklemek için eşit şartlar garanti altına

⁴⁸ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 18, 25, 26, 27, 30.

⁴⁹ Bk. BM Hâkimlerin ve Avukatların Bağımsızlığı Özel Raportörü Diego García-Sayán'ın raporu (2 Mayıs 2018), madde 110 - https://digitallibrary.un.org/record/1637422/files/A_HRC_38_38-EN.pdf.

⁵⁰ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 31.

⁵¹ Bk: Yüksek Yargı Kurulu ile ilgili olarak anayasayı değiştiren ya da tamamlayan taslak kanuna ilişkin Venedik Komisyonu ve İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü Ortak Görüşü, 20 Mart 2020 (CDL-AD(2020)001 madde 57-60.

⁵² 10 No'lu CCJE Görüşü (2007) madde 23, Bk. Yüksek Yargı Kurulu ile ilgili olarak anayasayı değiştiren ya da tamamlayan taslak kanuna ilişkin Venedik Komisyonu ve İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü Ortak Görüşü, 20 Mart 2020 (CDL-AD(2020)001 madde 54; bk. Seçilememe kriteri: devlet savcılık hizmetleri kanununa yapılan revize taslak değişikliklere ilişkin Acil Görüş, 10 Mayıs 2021, Karadağ (CDL-PI(2021)008, madde 28-31.

⁵³ Devlet savcılık hizmetleri kanununa yapılan revize taslak değişikliklere ilişkin Acil Görüş, 10 Mayıs 2021, Karadağ (CDL-PI(2021)008, madde 40.

⁵⁴ Bk. Yüksek Yargı Kurulu ile ilgili olarak anayasayı değiştiren ya da tamamlayan taslak kanuna ilişkin Venedik Komisyonu ve İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü Ortak Görüşü, 20 Mart 2020 (CDL-AD(2020)001 madde 51, 68.; ayrıca bk. Venedik Komisyonu, Venedik Komisyonu Görüşleri Derlemesi, Anayasal Adaletle İlişkin Raporlar ve Çalışmalar (CDL-PI(2020)004 sf. 20-22.

⁵⁵ Bk. 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 21.

alınmalıdır. Kurul üyelerinin görevlerin icrasıyla ilgili tüm bilgilere erişimi olması gerekmektedir.

35. CCJE, Yargı Kurulu Başkanının siyasî partilere yakın olmayan tarafsız bir kişi olması gerektiğini tekrardan ifade etmek istemektedir. Bu sebepten ötürü Cumhurbaşkanının/Devlet Başkanının sadece resmî görevleri olduğu parlamenter sistemlerde Devlet Başkanının, Yargı Kurulu başkanı olarak atanması konusunda herhangi bir itiraz bulunmazken, diğer sistemlerde başkan Kurulun kendisi tarafından seçilmeli ve hâkim olmalıdır.⁵⁶

4. Yargı Kurulu üyelerinin teminatı

36. Üyeler belirli bir süre ile görev yapmak üzere seçilmelidirler ve tarafsızlık ve bağımsızlık bakımından yeterli korumadan faydalanmalıdırlar.⁵⁷ Üyeler dış ve iç baskılardan korunmalıdır. Bununla beraber, ölüm, emeklilik ve görevden uzaklaştırma (örneğin disiplin eylemi sonucunda) gibi durumlar haricinde, bir üyenin görev süresi, parlamentoda çıkmaza girilmesi sebebiyle yeni üyelerin seçiminin başarısız olması durumunda bile Kurulun görevlerini kanunlara uygun bir biçimde gerçekleştirebilmesini sağlamak için halefinin kanunlara uygun bir biçimde seçilmesini takiben sona erer.⁵⁸ CCJE, tekrar seçilmenin Yargı Kurulu üyelerinin bağımsızlığı üzerinde yaratabileceği etkiye dikkat çekmektedir. Prensipten, bağımsızlığı garanti altına almak için daha uzun sabit görev süreleri⁵⁹ lehine tam zamanlı üyelerin tekrar seçimden kaçınılmalıdır. Bu bakımdan bu Görüş 10 no'lu Görüşte (2007) benimsenen görüşü yeterli hale getirmektedir.⁶⁰ Tüm görev süreleri eş zamanlı olarak sona ermezse devamlılık ve verimlilik geliştirilebilir.
37. CCJE, tüm Kurul üyelerinin teminatının öneminin Kurulun bağımsızlığının hayati önem teşkil eden bir önkoşul olduğunu⁶¹ ifade ederek altını çizmektedir. Yargı Kuruluna atanan hâkimler, hizmet koşulları, teminat, disiplin davası durumunda adil yargılanma, görevden uzaklaştırma ve görevden ihraç dâhil olmak üzere yargı görevi yapan hâkimlere verilen garantilerle aynı olmalıdır.⁶² Yargı kökenli olmayan üyelerin eşit korumaya sahip olması gerekmektedir. Hâkimler ve yargı kökenli olmayan üyeler 3 no'lu Görüşte ifade edildiği üzere aynı dokunulmazlıktan faydalanmalıdırlar (2002).⁶³

⁵⁶ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 33.

⁵⁷ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 36.

⁵⁸ Bk. Yargı ve hâkimlerin statüsüne ilişkin kanuna ve Yüksek Mahkemenin eylemleri ve yargı otoritelerine ilişkin kanuna yapılan taslak değişikliklere dair taslak kanun hakkında Venedik Komisyonu ve İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü Ortak Görüşü (taslak kanun 3711) Ukrayna, 9 Ekim 2020 (CDL-AD(2020)022, madde 49.

⁵⁹ Üye Devletlerin yanıtlarına göre, en uzun görev süresi 6 yıl olup görev süresinin 6 yıl olduğu ülkelere Slovenya, Romanya, Kuzey Makedonya, Hollanda ve Macaristan örnek verilebilir.

⁶⁰ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 34.

⁶¹ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007) tavsiyeler E I; ayrıca bk. Yüksek Yargı Kurulu ile ilgili olarak anayasayı değiştiren ya da tamamlayan taslak kanuna ilişkin Venedik Komisyonu ve İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü Ortak Görüşü, 20 Mart 2020, Moldova (CDL-AD(2020)001 madde 55-56; Devlet savcılık hizmetleri kanununa ve organize suçlar ve yolsuzluk suçları için savcılık ofisi taslak kanununa yapılacak taslak değişikliklere ilişkin Venedik Komisyonu Görüşü, 22 Mart 2021, Karadağ (CDL-AD(2021)012 madde 45-48; devlet savcılık hizmetleri kanununa yapılacak revize taslak değişikliklere ilişkin Acil Görüş, 10 Mayıs 2021, Karadağ (CDL-PI(2021)008, madde 46-49, Venedik Komisyonuna göre yalnızca Kurulu önemli ölçüde depolitize eden özelliklerin kabul edilmesiyle müsaade edilebilir.

⁶² Bk Diego García-Sayán, BM Hâkimlerin ve Avukatların Bağımsızlığı Özel Raportörü, *Grzęda/Polonya* (Başvuru No. 43572/18, madde 45-53) davasında aracı

⁶³ 3 No'lu CCJE Görüşü (2002), madde 51-77.

38. Üyeler yalnızca kusurlu bir davranışta bulunduklarının kanıtlanması üzerine, haklarında adil yargılanma haklarının garanti altına alındığı bir prosedür yürütülerek görevden alınabilirler. Üyeler, Kurula seçildikleri ya da atandıkları statünün kaybı ya da ehliyetsizlik durumunda üyelik vasıflarını kaybederler. Eğer Kurulun kendisi ya da Kurulun bünyesinde bulunan özel bir organ bu karardan sorumluysa ihraç edilen üyenin temyiz hakkı garanti altına alınmalıdır. CCJE direkt olarak ya da dolaylı yoldan görev süresinin sona ermesine sebep olabilecek prosedürlerin siyasi amaçlarla kötüye kullanılmamasının ve adil yargılanma haklarına saygı göstermesinin öneminin altını çizmiştir.⁶⁴ Bu bakımdan bu Görüş 10 no'lu Görüşü (2007) güçlendirmektedir.

5. Yargı Kurulunun kaynakları

39. Çok sayıda üye Devlet, Yargı Kurullarının personel ve mali kaynak eksikliği bulunduğunu rapor etmişlerdir. Bu sebepten ötürü CCJE, üye Devletlerin, Yargı Kurulları için ayrı malî olanaklar ve personel dâhil olmak üzere yargı için gerekli kaynaklar sunmaktan sorumlu olduklarını tekrardan ifade etmek istemektedir.⁶⁵

III. Toplumda Yargı Kurulları

1. Devletin diğer güçleriyle ilişkiler

40. Kuşkusuz ki parlamento ve yürütme üyeleri Yargı Kurulu ile ilgili muamelelerde kanuna saygı göstermeli ve hukuk kurallarını çiğneyerek ya da kuralların etrafından dolaşarak rolünü ve işleyişini ihlal etmemelidir. Buna ek olarak, Kurul ile ilişkiler hukukun üstünlüğüne saygı kültürü ilgili üye devlette Yargı Kurulunun rolü temelinde olmalıdır.
41. Yargı Kurulları devletin diğer güçleriyle olan diyaloga, özellikle yasama projeleri hakkında girdi sağladıklarında, aktif olarak dâhil olmalıdır. Böyle bir diyalog karşılıklı saygı atmosferi içerisinde gerçekleştirilmelidir.

2. Hâkim birlikleri ve sivil toplum ile ilişkiler

42. Üye Devletler kamuyla internet siteleri ve raporlar aracılığıyla ilişki kurduklarını bildirmektedir. Bazı üye Devletler bazı genel kurul toplantılarının dahi online olarak yayınlandığını ifade etmektedir. CCJE şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırma yönündeki bu çabaları memnuniyetle karşılamaktadır. Fakat özellikle hâkimlerin kariyerleriyle ilgili mülakatlar ve tartışmalar gibi eylemlerin de aralarında bulunduğu çok sayıda durumda görüşmelerin gizli tutulmasında meşru bir menfaat olduğunu da kabul etmektedir.
43. CCJE, Yargı Kurullarının Hâkim Birlikleriyle⁶⁶ ve ayrıca Baro Birlikleri ve STK'lar da dâhil olmak üzere sivil toplum ile diyaloga girmesini önermektedir. Bu diyalog hesap verebilirlik bakımından önemli bir fırsat sunmaktadır. Yargı Kurulları dış girdiye ve eleştiriye açık olmalıdır ve mahkeme kullanıcıları arasında memnuniyet anketi yapılması ve şikâyet prosedürü gibi dış aktivitelere de açık olmalıdır. Bununla beraber, Kurul spesifik bağımsız rolünün farkında olmalıdır ve kulisçilikten kaçınmalıdır.

⁶⁴ 3 No'lu CCJE Görüşü (2002), madde 58-74; Avrupa Birliği Adalet Divanı C-83/19 ve diğerleri 18.5.2021, madde 196-199, 236.

⁶⁵ 10 No'lu CCJE Görüşü (2007), madde 73-75; 18 No'lu CCJE Görüşü (2015), madde 51; Yargıya Fon Sağlanması ilişkin ENCJ Raporu 2015/2016

⁶⁶ 23 No'lu CCJE Görüşü (2020), madde 25 ve 29-32 tavsiye 6.

44. Kamunun bağımsız yargının sorumluluklarını ve önemini öğrenmesi hayati önem taşımaktadır.⁶⁷ Bazı hukuk sistemlerinde duruşmaların uzaktan izlenebilmesi için adli muameleler online olarak yayınlanmakta ve kapsamlı bilgiler internette paylaşılmaktadır. Buna ek olarak Mahkemeler kamuya yerel seviyede etkileşime geçebilmektedir. Bununla beraber Yargı Kurulunun yargı sistemini ve kendisinin bu sistemdeki rolünü açıklamada özel bir rolü bulunmalıdır.

3. Medya ile ilişkiler

45. Üye Devletler medya ile basın büroları, basın açıklamaları ve basın toplantılarıyla iletişime geçtiklerini bildirmektedirler.⁶⁸ Üye Devletlerdeki çok sayıda Yargı Kurulu için rapor ve görüş yayınlamak ve medyaya hitap etmek devletin diğer güçleriyle etkileşime geçmek için önemli araçlardır. Kamu ile medya aracılığıyla etkileşime geçmek kusursuz bir hesap verebilirlik ve şeffaflık aracı olabilir.
46. Medya, kamu ve devletin diğer güçleriyle iletişimin önemli bir kısmı Kurulun ve hâkimlerin davalar hakkında bağımsız bir biçimde karar vermesinin açıklanmasını ihtiva etmelidir. Kurul hâkimlere ve genel olarak yargıya yapılan saldırı ya da bunların üzerinde baskı kurma girişimlerine kararlı bir biçimde karşı çıkmalıdır. Yargı ve medya arasında uygun bir ilişki kurmak için Yargı Kurulunun, yargı ve medya arasında aracı olarak görev yapması ya da bu rolü yerine getirmek için diğer etkili süreçlerin bulunduğunu garanti altına alması gerekmektedir.

4. Yolsuzlukla mücadele organlarıyla ilişkiler

47. Yolsuzlukla mücadele etmek hayati önem taşıyan bir görevdir, zira yolsuzluk kamu güvenliğini ve buna bağlı olarak bütünüyle yargının meşruiyetini zayıflatır.⁶⁹ Öte yandan yolsuzlukla etkili mücadele, yargı bağımsızlığına saygı ve hukukun üstünlüğü birbirinden ayrılamaz. Bağımsız bir yargı ve hukukun üstünlüğüne saygı olmadan yolsuzlukla etkili bir şekilde mücadele edilemez.⁷⁰ Yolsuzlukla mücadele için özel bir kuruluş kurulduğunda da yolsuzlukla mücadele yükümlülüğü Yargı Kuruluna ait olduğunda da Kurul ve üyeleri yargı ve Kurul içerisindeki yolsuzlukla mücadelede uygun adımları atmaya ve bu atılan adımları desteklemeye bütünüyle kendilerini adanmışlardır. Ayrıca Yargı Kurulu yolsuzlukla mücadele ve disiplin prosedürlerinin siyasi amaçlarla hâkimlere saldırmak için kullanılmaması konusunda ihtiyatlı olmalıdır.⁷¹

IV. Sonuçlar ve tavsiyeler

1. Çok sayıda üye Devlette, Yargı Kurulları yargı bağımsızlığını savunmakla yükümlüdür. Siyasi gelişmeler Yargı Kurullarına ilişkin 10 no'lu Görüşte (2007) ifade edilen prensipleri ve tavsiyeleri yeniden teyit etmeyi ve gerektiğinde bunları tamamlamayı zaruri kılmaktadır (madde 2, 7,8).

⁶⁷ 7 No'lu CCJE Görüşü (2005), madde 33-54; No. 10 (2007), madde 80-86.

⁶⁸ Bk. Bu görüşün hazırlanması için gönderilen ankette yer alan cevap ve 10 no'lu CCJE Görüşü (2007), madde 95.

⁶⁹ Bk. 21 no'lu CCJE Görüşü (2018).

⁷⁰ Bk. Venedik Komisyonu Başkanı Gianni Buquicchio'nun Democracy in Action: Zero Corruption Conference (Eylem Halinde Demokrasi: Sıfır Yolsuzluk) başlıklı konferansta yaptığı konuşma 7-8.6. 2021.

⁷¹ Bk. "soğutma etkisi" tehlikesi için Avrupa Birliği Adalet Divanı C-83/19 ve diğerleri 18.5.2021 madde 236.

2. Yargı Kurullarının kurulmasını ve uygun bir şekilde düzenlenmesini destekleyen anayasalar ve uluslararası standartlar bağımsız bir yargı inşa etmek için yeterli değildir. Yargının, hükümetin diğer organlarının, siyasetçilerin, medyanın, sivil toplumun kâğıt üzerindeki kuralları toplumun yararına yönelik olarak yargı bağımsızlığına güvene çevirmek için uzun vadede yargı içerisinde profesyonelliği, şeffaflığı, etiği arttırmak için beraber çalışmaları gerekmektedir (madde 3).
3. Yargı Kurulunun otonomisini korumak ve kendisini ya da yargıyı etkileyen kamu eylemlerini sorgulamak ve otonomisini korumak için etkili hukuk yollarına sahip olması gerekmektedir. Ayrıca Yargı Kurulunun ulusal ve uluslararası mahkemelerde saygınlığı bulunmalıdır (madde 11).
4. Yargı Kurullarının meşruiyeti yasal zeminlerine dayanmaktadır, fakat şeffaflık, hesap verebilirlik ve toplumun çıkarına yapılan kusursuz çalışmalar aracılığıyla tamamlanması gerekmektedir (madde 10, 12-14).
5. Kurula verilen yükümlülükler ve yetkilier ne kadar geniş olursa, bağımsızlığına devletin diğer güçleri tarafından saygı duyulması, yeterli kaynaklara sahip olması ve eylemlerinde ve kararlarında hesap verebilir olması o kadar önemli hale gelir (madde 25, 47).
6. Yargı Kurulunun tüm üyeleri en yüksek etik ve meslekî standartlara göre yaşamalıdır ve uygun yöntemler aracılığıyla eylemlerinden sorumlu tutulmalıdır (madde 16, 17).
7. Her bir Yargı Kurulu şeffaf bir biçimde, kararları ve usulleri için gerekçeler sunarak ve bu bakımdan hesap verebilir bir şekilde çalışmalıdır. Uygun davalarda Kurulun kararlarına mahkemede itiraz etmek mümkün olmalıdır (madde 12, 15, 18).
8. CCJE, Yargı Kurulları için tek bir model olmadığını kabul etmektedir. Fakat her Yargı Kurulunun yargının ve hâkimlerin bağımsızlığını savunacak yeterli becerisi bulunmalıdır, böylelikle hâkimler yargının içinden ve dışından gelecek yersiz etkilere maruz kalmadan davalar hakkında özgürce karar verebilirler (madde 19).
9. Hâkimlerin kariyerleriyle ilgili kararlar ilgili kararlar siyasetçilere veya diğer hâkimlere sadakat sebebiyle değil, mümkün olduğu ölçüde objektif kriterler kullanılarak şeffaf bir süreçten geçilerek alınmalıdır. Bu kararlar gerekçeli ve liyakat temelinde olmalıdır. Haklarının yenildiğini düşünen hâkimlerin yargı incelemesi hakkı bulunmalıdır (madde 20 – 21).
10. Kurulun üyeleri, Kurulun ve yargının bağımsız ve etkili işleyişini destekleyen şeffaf bir süreçten geçerek seçilmeli ve siyasi etki, kişisel çıkar ya da kayırma algısından kaçınılmalıdır (madde 27, 29, 31, 34).
11. Resen üyelik birkaç durum haricinde kabul edilebilir değildir ve yasama ve yürütme üyelerini ve temsilcilerini kapsamamalıdır (madde 28).
12. Yargı Kurulu Başkanı tarafsız bir kişi olmalıdır. Cumhurbaşkanının/Devlet Başkanının sadece resmî görevleri olduğu parlamenter sistemlerde Devlet Başkanının, Yargı Kurulu başkanı olarak atanması konusunda herhangi bir itiraz bulunmazken, diğer sistemlerde başkan Kurulun kendisi tarafından seçilmeli ve hâkim olmalıdır (madde 35).
13. Üye devlette güvenlik araştırması sorumluluğu bağımsız bir kuruluş tarafından gerçekleştirilmelidir. Yargı Kurulları yargı bağımsızlığını korumada önemli bir rol

oynamalıdır. Kurulun kendisinin güvenlik soruşturmasından geçmesi son çare olarak başvurulacak bir tedbirdir ve bunun bağımsız bir organ tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir (madde 22,23).

14. Hâkimlerin çoğunluğu mahkemelerin mümkün olan en geniş şekilde temsilini ve cinsiyet ve bölge çeşitliliğini sağlayacak şekilde meslektaşları tarafından seçilirler (madde 29-30).
15. CCJE, hukuk mesleğinden olmayan yargı dışı üyelerin de Kurula dâhil edilmesiyle korporatizm riskini azaltarak toplumun farklı kesimlerinin temsil edilmesini garanti altına almayı önermektedir (madde 29).
16. Hâkim üyelerin parlamento veya yürütme tarafından seçilmesinden kaçınılmalıdır. Hâkim olmayan üyeler parlamento tarafından seçildiğinde nitelikli çoğunluğun sağlanması gerekli kılınmalıdır. Muhtemel çıkmazlardan kurtulmak için uygun mekanizmalar kurulmalıdır (madde 31-33).
17. Üyeler belirli bir süre ile görev yapmak üzere seçilmelidirler ve tarafsızlık ve bağımsızlık bakımından yeterli korumadan faydalanmalıdır ve iç ve dış baskılardan korunmalıdır. Prensipte bir üyenin görev süresi halefinin kanunlara uygun bir biçimde seçilmesini takiben sona erer (madde 36).
18. CCJE, Kurulun bağımsızlığının hayati önem teşkil eden bir önkoşulu olarak üyelerin teminatının önemini tekrardan teyit etmek istemektedir. Üyeler yalnızca kusurlu bir davranışta bulunduklarının kanıtlanması üzerine, haklarında adil yargılanma haklarının garanti altına alındığı bir prosedür yürütülerek görevden alınabilirler (madde 36, 38).
19. CCJE üye Devletlerin, Yargı Kurullarına yeterli personel ve malî kaynak sağlama yükümlülüğüne dikkat çekmek istemektedir (madde 39).
20. Kurul ve devletin diğer güçleri arasındaki ilişkiler hukukun üstünlüğüne saygı kültürü ve demokratik devletteki ilgili rollerinin anlayışı temelinde olmalıdır (madde 40-41).
21. Yargı Kurullarının aktif bir biçimde devletin diğer güçleriyle, Hâkim Birlikleriyle, aralarında Baro Birliklerinin ve STK'ların da bulunduğu sivil toplumla ve medyayla açık ve saygılı bir diyaloga girmeleri gerekmektedir (madde 40-44).
22. Kurul hâkimlere ve genel olarak yargıya yapılan saldırı ya da bunların üzerinde baskı kurma girişimlerine kararlı bir biçimde karşı çıkmalıdır (madde 45-46).
23. Kurul ve üyeleri yargı ve Kurul içerisindeki yolsuzlukla mücadelede uygun adımları atmaya ve bu atılan adımları desteklemeye bütünüyle kendilerini adanmışlardır (madde 47).